Барыы дойдулар пролетарийдара, холбоһуг!

САҺА ОЛОХ

ХАҺЫАТ
1931 СЫЛ АЛТЫНЫҺЫ
15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

ССКП ЧУРАПЧЫТААҺЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААҺЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 97 [6858]. | 1989 сыл. Атырдьах ыйын 15 күнэ. ОПТУОРУННЬУК | Сыаната 3 харчы

Оройуон совхозтарыгар сүөһү аһылыгын бэлэмнээһин атырдьах ыйын 14 күнүнээҕи сводката

Совхозтар	үлэлиир киһи ахсаана	звено ахсаана	ол иһигэр механизир.	охсуу (гектар)	мунньуу (гектар)	кэбиэни (тонна)	силиэс (тонна)
Карл Маркс	248	11	2	2875	—	1585	2400
Субуруускай	197	18	6	6380	—	2405	3200
Эрилик Эристин	417	21	8	8730	—	4163	2500
«Чурапчы»	276	23	4	6872	—	2698	1600
«Мындаҕаайы»	306	19	7	4426	—	4930	2500
«Мүгүдэй»	465	24	6	4649	—	2877	2431
Оройуон үрдүнэн	**1909**	**116**	**33**	**33932**	—	**18758**	**14631**

Статистика оройуоннаатыы отдела.

Амма орто оскуолатын «Эрчимнээх үлэ, сыныйаан лаабырын отчуттара сезоннаабы былааннарын толордулар. Үөрэнээччилэр 150 тонна бастык хаачыстыбалаах оту бэлэмнэтилэр. Кинилэр атырдьах ыйын 20 күнүгэр диэри эбии 50 тонна оту туруорарга сорудаммыттар. Лаабыр сыныйаанаачылара совхозтарыгар күүс-хомо буоллалларын бэйэлэрин иэстэринэн аҕаллар уонна эбии цыммыт сорудаҕын толорор биэс быһаарыныылаахтар.

Снимокка (хаҥастан уҥа): лаабыр начальника Д. М. Сидоров, Рома Дьячковскай, Володя Дьячковскай, наставник С. Е. Павлов.

Т. КАРДАШЕВСКАЙ фотота.

Үлэ тэтимирдэ

Субуруускай аатынан совхозка аастыт ыйга агардас Болтоҥо отделениетыгар капитальнай күрүө тутуутугар барыта 12 киһи үлэлээн, 8,5 км оҥоһулуунна. Коммунист Илья Михайлович Слепцов салайар биэс киһилээх кормоцех үлэһиттэрин биригээдэтэ Лаҥкылы диэн сиргэ 4,5 км күрүөҥ оҥордо. Шефтээхтэрбит маһы таҥастыыр комбинат үс киһилээх биригээдэтэ Дириҥ Күөлгэ үлэлиир. Манна комбинат күүһүнэн хаста да субуотуннаахтар ыытылыннылар. ОАПХ коллектива дуоҕабар быһыытынан Мыдьаадьаба капитальнай күрүө тутуутугар үлэлиир.

Маны таһынан аҕыс киһилээх Латвийскай авиационнай институт студенческай этэрээтэ отделениеттан ДТ-75 тракторы былан Кындал участкаҕар күрүө тутар. Итинник сэргэ Константин Николаевич Миронов, Дмитрий Игнатьевич Назаров туспа биригээдэ тэриллэн күрүө тутуутугар үлэлиилэр.

Ходуһа уонна мэчиҥэ сирдэрин күрүөлээһиҥэ болдьоҥо ууруллубута отделениеҕа агардас ити дьаҥы чахчылартан көстөр.

А. СЛЕПЦОВ.

ЫАННЬЫК ФЕРМАЛАРЫГАР

(Атырдьах ыйын 10 күнүнээҕи туругунан)

Бастакы колонкаҕа—күннээҕи валовой ыам; иккискэ—государствоҕа туттарылларыгар үүт күннээҕи былаана, үһүскэ—ол туолуута (центнэринэн), төрдүскэ—биир ыанар ынахтан төһө үүт ылылыыта (килограммынан), бэһиискэ—үүт табаарынаһа (бырыһыанынан).

Карл Маркс	**50,3**	**46**	**46**	**9,3**	**93,8**
Субуруускай	**63,7**	**63,3**	**60,8**	**10,9**	**95,4**
Хатылы	29,8	30	28,8	10,6	96,6
Болтоҥо	33,9	33,3	32	11,1	94,3
Эрилик Эристин	**118,9**	**129**	**113,4**	**8,3**	**97,9**
Хоптоҕо	30	34	26,1	8,1	91,6
Хадаар	28	30,3	26,1	7,8	98,2
Хайахсыт	25,3	31	22,7	8	94,8
Чаҥыр	35,6	33,7	38,5	9,1	105,3
«Чурапчы»	**82,5**	**90,5**	**77**	**8,8**	**93,3**
Сылан	**27**	**33,7**	**25**	**7,7**	92,5
Кылаҥкы	27,5	24	25	12,5	90,9
Арыылаах	20	21	19	7,1	95
Түөйэ	8	11,8	8	9,5	100
«Мындаҕаайы»	**67,7**	**70,7**	**66,9**	**8,6**	**97,9**
Болугур	37	37,9	37,8	9,1	99,4
Соловьев	25,6	25,6	24,8	8,5	96,8
Хахыйах	5,1	7,1	4,3	6,8	92,1
«Мүгүдэй»	**90,9**	**87,1**	**81,3**	**8,7**	**95**
Мараланай	25	23,7	22,1	8,3	96
Чыаппара	24	23,7	22,4	7,5	95,8
Телей	18,9	19	17,1	10,5	95,2
Оройуон үрдүнэн	**474**	**486,5**	**445,4**	**8,9**	**95,8**
1988 с.	**437**		**396**	**8,2**	**97**

Атырдьах ыйын 3 күннээҕинэ ыытта таҥнэн көрдөхө, үүтү валовой ыаһын 9,2, үүтү государствоҕа туттарыы 9,1 центнэринэн, үүт табаарынаһа 0,4 уонна сыата 0,042 бырыһыан таҥнары түстүлэр. Мистэлэргэ үүт ыама таҥнары түбүүтүн мэчиҥэ хаптаҥнаабытынан, сылаас коммьорбе сиэтиллибэтинэн быһаараллар. Атырдьах ыйыгар 14595 центнер государствоҕа туттарыллыахтаах эбит буоллаҕына, билиҥҥи туругунан, барыллаан аҕаллыбат, сорудах 90 бырыһыан эрэ туолуутун.

Тэрээбут ынахтар уопуулара таһаарылаан эрэр. Ол курдук, «Мындаҕаайы» совхоз Хахыйахтаҕы отделениетыгар 5 ынах уоллаарылыыта. Государство саҥаһын толоруурга күүмэҕэй балаһыанньа үөскээтэ. Балаһыанньаттан кыстыыка киириҥэ кормоцехтары нэдьүүстээхтик үлэлэтэн сылаас эбии аһылыгы сиэттэхэ эрэ тахсыахха сөп. Ол эрээри совхозтарга кыстыкка бэлэмнэниҥ олус мөлтөхтүк ыытыллар. Карл Маркс сатыаннан совхоз кормоцеҕын быйыл үлэлэппэт былаанаах. Оройуон үрдүнэн кыстыкка барыта 101 хотон бэлэм буолуохтаах эбитэ, билиҥҥи туругунан 24 эрэ хотон бэлэмниэ. 77 хотоҥҥо ферма барыахтаах эбитэ, үлэ саҕаланна илик.

Көстөрүн курдук, кыстыкка бэлэм бэрдэ суох. Оттон ыанньыты хотоҥҥо хойуутан киллэрии, аһылыгынан ситэ-хото хаачыйбат буолуу ситиһиллибэт охсуну оҥороро, саҥа төрүөх коммьүнэн олуутуттан олук уурара саарбаҕа суох. Ону умнумуохха, бүтэр бүппүтүн эрэ кэнэ хаһаайы харбамыахха.

Р. СОФРОНОВА,
ОАПХ диспетчера, зоотехник.

ССКП райкомун бюротугар

Партия райкомун бюрота аастыт бэтиннээҕэ бэйэтин уочаратыгар суох мунньаҕар «1989 с. оройуоннаа үүтү уонна эти государствоҕа туттарыы былааннарын толоруурга коммунист салайаачылар тэрийэр үлэлэриэр баар биллэр-көстөр итэҕэстэр туһунан» болпуруоһу көрөн дьүүллэстэ.

Дьүүллэһиллибит боппуруоска ыһытиннэриини ОАПХ председателэ С. И. Яковлев оҥордо.

Быйыл совхозтарга көрүллүбүт 11 мил. 549 тыс. солк. суумалаах дифференцированнай надбавкаттан үүнүү 8 мил. 593 тыс. солк. бэрэ көрүллүбүтэ. Атыннык эттэхха, хаһаайыстыбалар экономическай, социальнай сайдыыларын быһаарар үлэ харчы сүнньүнэн үүтүнэн оҥоһуллуохтаах. Ол эрээри сыл саҥа ыйын түмүгүнэн сыллааҕы былаантан 270 тонна үүт итэҕэс туттарылыбыта. Хаалыы сүрүн бириҥинэтиэнэ тэрээһин мөлтөҕө буолар. Төрөө диэтэхха, мэчиҥэ урукку сыллардаҕар лаппа ордук, комбинированнай аһылыгынан совхозтар наадыйыыларын таһынан хаачыллан олороллор. Бу дьыалаҕа миэстэҕэ партийнай тэриллэлэр сөптөах идеологическай хаачыйыыны тэрийбэттэр, профкомнар социалистическай куоталаһыы нөҥүө көрүгэрин олохтооботтор, ыһытиннэрэн-биллэрэн ыһыгэ суолта бэриллибэт, сайылык үлэһит ыччатын ортотугар комсомольскай тэриллэлэр сабыдыаллара мөлтөөтө. Совхозтарга отделениелэрга анын сүһүөх партийнай тэриллэлэр үүтү уонна эти оҥоруу курдук сүрүн салаа үлэлэргэ сыһыаннаах бэйэлэрин эрдэтээҕи мунньахтарын ууруохтарын толоруулуу хаачыйбатылар, туһааннаах коммунистартан, ордук салайаачыларран кинилэр туруоруллубут учаастактарыгар дьыала туругун ыһын дьиҥ принципиальнай ыытык оҥоһуллубат. Холобур быйыл сайын эрдэ Хайахсыт отделениетыгар (управляющай В. Р. Иванов) үүтү оҥоруурга, производствоны тэрийиҥэ тахсыбыт улахан итэҕэстэриэн сибээстээн оройуон таһымнаах улахан түмсүүгэ принципиальнай критика түрбута, олохтоох партийнай тэриллэн, хаһаайыстыбанай салаатаны эбээһинэстиир дьаһаллар ылылыыбыттара. Хомойуох ыһын, онтон сүүтээх түмүк оҥоһуллубута көстүбэт, ол мунньах ууруохтара толоруллубаттар. Быстахтыы ыллахха, билиҥҥи даҕаны Хайахсыт сорох фермалара күннэ 2-тэ эрэ ыы олороллор. Отделение производственнай көрдөрүүлэрин таҥнары түбүүтэ тохтообот. Манна общественнай сүһүөх аһылыгын бэлэмнээһиҥэ улахан бытаарыы таһаарылыннА, ыстыыка бэлэмнэниҥ үлэлэр сиэрэ суох тардыллар турунтаахтар.

Улахан дьиксиннилээх балаһыанньа Болтоҥо отделениетыгар (В. М. Монастырев) баар. Манна сүһүөх китиктин барыы былааннара тоҕуннулар. Отделение сыл саҕаланыаҕыттан 90 тонна үүтү итэҕэс биэрдэ. 89 сүһүөҥү туһата суох сүтэрдэ, ол иһигэр 10 пламенной сүһүөҥ өлө.

Хадаар отделениетыгар (П. П. Тарасов) салаата үрүкүлүү үлэлиир. Отделение специалистара бэйэлэрин эбээһинэстэрин мөлтөхтүк толороллор, кинилэр фермаҕа сылдьыыбаттарын туһунан рабочайдартан критика киирбитэ тохтообот. Бу хаһаайыстыба 19 ыанньыксытыттан үүт былаанын 3-рэ эрэ толорор, сэттэ ыйдаҕы нэс 46 тоннаҕа тиийдэ, барыта 56 төбө сүөһү кэннүнэн өлө.

Арендный бэдэрээтэ олохтоохуҥа оройуоннаа улахан бытаарыы баар, практическай үлэҕэ биллэр-көстөр итэҕэстэр бэлиэтэнилэр. Ол курдук, Эрилик Эристин аатынан, «Мүгүдэй», «Мындаҕаайы» совхозтарга арендалаах коллективтар былааны таһынан туттарар үүтэрин ыһын төлөбүр 2 төгүл көрүҥэ кыра. Атыннык эттэхха, аренда дуоҕабардара таһаарылаах үлэни хаарчахтыыр инструменнаа кубулуйдулар. Барыы хаһаайыстыбалар хэлим аренданы олохтоохуҥа кеҥэ-нэмэ суох буолууну көрдөрөллөр. Уларыта тутуу бу дьоһуннаах төһүүтүн туһаныыга Килэҥки отделениетын үлэтин опытын пропагандалааһыҥа уонна низгник олохтоохуну тэрийиҥэ партком-нар, отделениелардаатыы партийнай тэриллэлэр, куттүөннээҕи онорбокко, кэтэхтэн позициятыгар олороллор.

Этиллибитин курдук, социалистическай куоталаһыы кэнэ отделениеларга дьаһалтынан устан кэллэ. Профсоюз райкома (председатель Е. Е. Васильев) бу дьыаланы ыытыгар дьиҥнээхтик ыла ыыс. Бирдаҕаны отделениеҕа куоталаһыы түмүктэрэ нэдиэлэ, декада ахсын таһаарыллан испэттэр, «Сүөсүһүт күнэ умнууга хаалларыллар, сайылыктары усулуобуйанан хаачыйыыга итэҕэс үтүс.

Үлэһиттэри хаачыйыыга ССКП райкомун идеологическай үлэҕэ отдела (сэб. Е. А. Сидорова) уонна райсовет исполкомун культураҕа отдела (сэб. С. И. Яковлев) сөптөах тэрийэр үлэни хаачыйбатылар.

Оройуон пятилетка төрдүс сылыгар эти государствоҕа туттарыы былаанын 332 тоннанан толорбот туруктаах. Ордук улахан хаалыыны Эрилик Эристин (155 т), Субуруускай (74 т) аттарынан, «Чурапчы» (79 т) уонна «Мүгүдэй» (57 т) совхозтар таһаарар балаһыанньалаахтар. Ол үрдүнэн туттарылар сүөһү ыйаанынын үрдэтиҥэ үлэ тэрилллибэтин кэриэтэ. Билиҥҥи туругунан биир да хаһаайыстыба сүөһүнү уотар площадканы тэриэ илик, совхозтарга сүөһү маассабай өлүүтэ тохтотуллубат.

Бюро үөһэ ахтылыбыт Болтоҥо, Хадаар отделениелларын управляющайдара коммунистар тт. В. М. Монастыреваа, П. П. Тарасовка быыгабар биэрдэ, В. Р. Ивановка ыытаанах ыйыыны оҥордо. Ону таһынан атын сорох салайаачылар сэрэтиллиннилэр. Бюро государственнай былааннары толоруу хаачыйыыга дьаһаллары ылалларыгар туһааннаах органнары, салайаачылары эбээһинэстиир ууруоҕу ылыыта.

Бюроҕа 13 №-дээх СПТУ-ҕа үөрэхтээ ылыы туругар боппуруос көрүллүннэ.

✦ Дьон-сэргэ кыраҕы хараҕынан ✦

БЫТААРААРЫ ГЫММЫТ

Народнай контруруол ороҕуоннаах комитетын кэлиэхтэрэ мунньаҕар дьиэ-уот, коммунальнай хаһаайыстыба производственнай хонтуорунан олорор дьиэлэри капитальнайдык ремонтуоннаһыннарыы улэтин туруга көрүүнэ. Бу боппуруоска холбоҕук начальника А. В. Гуляев информацияны истилиннэ.

Туһаанныах сайын улэҕэ холбоҕук быйыл сыл аҥарыгар кэрдэрүүлэрэ сүннүүнэн куһаҕана суохтар, былаан түолбут. Маннык сайа сабалаах-ааннар баар буолбуттарын бэлиэтиир наада. Ол курдук, столярнай сыах аһыллан кэбилиннэ сакаах-ааннар, түннүк холуодалара, ремаллар, о. д. а. соответствуолаах атыылыгар бэриллэлэр. Быйыл саастыытан сэлиннэ уулуссаларын бетонунан тротуардаах-ааннаах хамсаах-ааннаах таҕыста, маннык бэйэ күүһүнэн бетон блиниэлэр оҥоһуллэр буоллулар. Сантехническай улэлэри толоруурга бинир кооператив баар буолла.

Ол эрээри, комитет мунньаҕа бэлиэтэйбитэ курдук, оорор дьиэлэри капитальнайдык ремонтуоннаһыннарыы биллэр быстаарыы таһаарыллыбыт. Ол курдук, алта ыйга 200 тыс. солк. улэ толоруллуохтааҕыттан адыас аналытар 44,4 тыс. солк. туһааннаах. Чурапчы сельсоветын перечислениэр 8 дьиэ ремонтуоннаһыллыбута, сыл бастакы аҥарыгар 2 эрэ дьиэ улэтэ ситэриллибитэ. Биллиэн үс бириигэдэ ремонтуоннаһыллыбыта, ардыгар матырыйааллара тиийбэт түгэннэрдээх. Холобур, дьиэ хара муостатыгар кутуллуохтаах 800 кубометр буор таһыыта хойутатыллыыта. Холбоҕук тиэйэр-таһар техниката тиийбэт. Онон «Агротехснаб» комплексуохтээҕин комиссиэр быһаара охсон биэрбэтэҕэ.

Оорор дьиэлэри хааччыыга улэни аттаран тэрийиигэ сыыстарыылар бааллара чуолкай. Бэриэттэнбэриэт матырыйаалы бэлэмнээһин, атын тэриллэлэри кытта дуогабардаһыы соробор ыыйтарбат. Ону таһынан холбоҕук сүрүн күүһэ социальнай-культурнай анаалаах сайа объектары оҥоруурга бырааҕыллар. Холобур, оннук улэҕэ алта ыйга барыта 73,2 тыс. солк. улэ барбыта. Маны народнай контруруол комитета сыыһанан аахта. Түмүгэр мунньах холбоҕук салалтатын эбии улэһит күүһү булан былаанньыммыт ремонтуоннаһыы оттук сезонун көрсө хаачыстыбалаахтык ыыттарар дьаһаллары ылыллыбыт эбээһинэстиир ураабы ылыннна.

В. МАКАРОВ,
НХОК чилиэнэ.

✦ *Агитбригадалар маршруттарынан* ✦

«Саһарҕалыын» көрсүһүү

Сайылык, ходуһа улэһиттэрэ күөх сайын байылыат күннэрин улумнэһэн, күүскэ улэлиилэр. Кырдьыга да, Сахабыт сирин кылгас сайынын таба туһамматахпытына, биһиги «курдук суоһуоҥ» нитилэ олорор дьон дьылга барербыт биллэр. Онон улэ күүстүү оргуйар. Сити кэмҥэ киэһэнэ сынньалаҥнар отуук таһыгар фермаҕа бу «саһарҕалар» курдук, кэрэ көрсэннэрэ, ырыа-тойук аргыстаах ыалдьыттар кэлэллэрэ ордук үөрүүлээх.

Сүбү соторутааҕыта «Мыйдаҕаайы» совхоз улэһиттэриннин Чурапчытаатааҕы Культура дьиэтин иһиэн улэлиир «Саһарҕа» агитбригада каруста. Онно ССКП райкомун идеологическай улэҕэ отделын сэбиэдиссэйэ Е. А. Сидорова республика, ороҕуо і сокуоннарын, ааи дойду баһаҥнаныатын билиһиннэриитин сэҥээрэн иһитиннэр. Кини кэнниттэн аны совхоз сыахтааҕы профсоюзнай комитетын председателэ Е. Е. Петухов, зоотехник М. К. Луковцева совхоз улэтин-хамнаһын туругун көрдөстилэр. Итинник деловой көрсүһүү кэнниттэн агитбригада концерта саҕаланна.

«Саһарҕалар», аартарын курдук, сүрэҕи саймаардар, сүргэни көтөҕор бэртээхэй ырыаналаах-тойуктаах дьон эбит. Сайылыктар күөх дуоларыгар Василий Кузьмин, эдэр мелодист Федор Гоголев нарын-намылҕай куоластара сыыйылла кутулунна. Анна Гоголева, Валерий Герасимов сценкалара, Марианна Ноговицына үгүкүүтэ бэрэх биһиэрэтилэр. Надежда Потапова хомуһун нарын дорҕоонноро дьүрүһүйэ тоҕуннулар.

Т. КАРДАШЕВСКАЙ.

Снимокка: мелодист Ф. Гоголев.

Автор фотото.

Шефтээх Нерюнгрига

ЗАБАСТОВКА

Биллэрин курдук, быйыл сайын от ыйыгар «Якутуголь» холбоҕук Нерюнгри таабы технологическай автотранспорт автобазатын (АТА) водителлэрэ забастовкалыы сырыттылар. «Индустрия Севера» хаһыат (Нерюнгри) матырыйаалларыттан хосторуунан, от ыйын 14 күнүнэҕи баҕатинэҕэ водителлэр түүннүү сменаҕа чоҕу таһартан уонна чох үрүт арааҥатын ыреастыыртан аккаастаммыттара. Сарсыардатыгар 50-тан тахса киинэлээх 180 тонна үйуктаах автосамосвал водителэ А. М. Школьников баһылыктаах забастовка комитета тэриллибитэ. Комитет забастовкалааччылар аатыттан ССКП горкомун бастакы секретаря В. П. Кудрин аатыгар 15 модьуйуулаах сайабылыанньаны түһэрбитэ. Ол иҥ хоһоона маннык:

АТА-ҕа даҕаны, чохтоох разрезка даҕаны улэ тэрээһиниэ мелтоҕунэн, улэ толобурун системата ньымсата суоҕунан (оҥорон таһаарыы нормата үрдүк, расценка кыра, суол уонна автотранспорт ремонтуонун хаачыстыбата мелтэх), социальнай-олох-дьаһах усулуобуйалара куһаҕаннарынан, демократия уонна иһитиннэрэн-биллэрэн, иһин ситэтэ суоҕунан, социальнай сиэрдээх буолуу принциптэрэ кэһиллэллэринэн (социальнай үйүлэрэ, оорор дьиэнэ, детсад миэстэтин түнэтиигэ, аҕылык бородуукталарынан, промтоварынан эргиннигэ, о. д. а.) сибээстээн автобаза коллектива манныктары модьуйсар:

1. Холбоҕук уонна автоуправление састаапталарыттан тахсарга.

2. Разрез, байытар фабрика уонна биһиги базабыт састаапталаах туһунан хайа-байытар комбинаты тэриллэргэ.

3. Хайа-байытар комбинакка үп-харчы, экономическай ортулэриэн тутулуга суох буолуулуу, правовой уонна юридическай сокуоннаһы тоҥнэйиилэри, тас рынокка чоҕу эргиннигэн тахсыыны көҥүллээһини көрөргө.

4. Бастакы салайааччыларга итэҕэйбэт буолуулуу биллэрэргэ, автобаза, оны тэҥэ профсоюз теркомун итиэннэ «Якутуголь» холбоҕук салайааччыларын дуоһуйнастарыгар аллараатан уөһэннэ диэри бүттүүн быыбардаһыыга референдуму ыытарга.

5. Хамнаска, социальнай наадыйыыларга уонна предприятие сайдыытыгар анаан дохуоттартан нормативнай коэффициенты олохтоохуҥа тэриллэлэргэ бэйэлэрин бэйэлэрэ быһаарынар ыеҕы биэрэргэ.

6. Толоруллубут улэ кэмэйиэн уонна автомобиль маарнатынан көрөн хамнаһы сүрүннүүргэ.

7. Бириэмийэ ааҕын кэрдиҥнин халбаҥнаабат оҥоторго.

8. Түүннүү улэ иһин тариф 40 бырыһыанын эбии төлүүргэ, сменаҕа үөлэлээһин иһин уоппускаҕа 3 күнү эбэргэ.

9. Салайар аппараты 30—40 бырыһыан сарбыйан туран, кинилэр хамнастарын рабочайдар хамнастарыттан быһаччы тутулуктаах оҥоторго.

10. Коллективка Бүтүн Союзтаабы бырааһыньыктарга уопсай ыраабыл күннэри олохтуур бырааппы биэрэргэ.

11. Ремонтка сылдьар водителлэргэ 100 бырыһыан тарибынан төлүүргэ.

12. Рабочайдары разрезка илдьки уонна тоттору аҕалыы бириэмэтин улэ бириэмэтигэр холбуу аҕыйыы олохтуурга.

13. Рабочайдары таһар технике туругун тупсаргга.

14. Технологическай суолдар туруктарын тосту тупсарар дьаһаллары ылларга.

15. Оорор дьиэни, детсад миэстэтин, санаторийга путевканы, сэдэх табаардары, аҕылык бородуукталарын улэлиигэ социальнай сиэрдээх буолууга олоҕуран уонна улэһит ахсаанын толоруу учуоттаан иһитиннэрэн биллэрэн иһиини хааччыйарге».

Иги модьуйуулар куорат былаастарынан, холбоҕук салалтатынан кичэйэн көрүү ыытыллыбыт эрчимнээх тэриллэр, итэр-ойдатар улэ түмүгэр сотору кэмиэн забастовка кылгас кэмҥэ (6. дь. атырдьах ыйын 1 күнүгэр диэри) тохтотуллуна туһунан иһитиннэриллибитэ, автотранспортниктар улэҕэ тахсыбыттара. Биллэн турар, кэнэ митиннэр, мунньахтар, араас көрсүһүүлэр, кэпсэтиһиилэр бэриллэлэ-быттара. Забастовка комитета куорат бары олохтоохторуттан от ыйын 20 күнүгэр ыытыры таһаарбыта. Онно забастовка бириинилэрэ, забастовканы тохтотуу наадалаах, забастовка уруоктара, салалтаттан тугу кэтэһэллэрэ, о. д. а. боппуруостар ыйыллыыбыттара.

Забастовка комитетын аатыгар тт. Горбачевтан уонна Рыжковтан кэлбит телеграмманы туппуттарын уонна Чох промышленнойын министрин аналлаах бириинэһинэн чэпчэтиилэр көрүллүбүттэрин туһунан куорат хаһыатыгар биэрбит интервьютуттан комитет председателэ А. М. Школьников ахтар.

ССКП горкомун бюрота от ыйын 20 күнүгэр «Куоракка ааһан иһэр быһыылаах туһунан боппуруоһу көрөн, балаһыанньаны сиһилии ырыыпыта, забастовкалааччылар модьуйууларын быһаарыыта чопчу дьаһаллары ылларга бюро сорох миниэстэрин быһаччы эбээһинэстиир ураабы ылыммыта. Горисполком эмиэ дьаһаллары ылаттаабыта.

«Якутуголь» холбоҕук генеральнай директора Е. Ф. Сепрекин баһылыктаах забастовкалааччылар модьуйууларын быһаарыыга аналлаах штаб элбэх улэни ыыпыта.

Забастовкалааччылар туруорсуулларынан аналлаах рабочай контруруол комиссията тэриллэн, куорат бары эргиэн точкаларыгар, базаларыгар, ыскылаатталарыгар бэрэбиэркэлэри ыыпыта. Олор түмүктэрэ куорат хаһыатыгар таһаарыллыбыттара.

Ол эрээри сорохтор забастовкалааччылары утарбыттара. Холобур, Культура дьиэтин директорын солбуйаччы Н. Смирнова куоракка чохтоох разреза рабочайдара атыттардаабар ордук хааччыллыылаах олорон забастовкалыыллардын сэмэлиир ыстатыйата от ыйын 28 к. олохтоох хаһыакка бэчээтэммигэ.

От ыйын 31 күнүгэр «Нерюнгри» чохтоох разреһын улэһиттэрин уопсай мунньаҕа буолбута. Онно горком, горисполком, салайааччылара кыттыыны ылбыттара. Бу түмсүүгэ забастовкалааччылар модьуйууларын толоруурга туох улэ ыытыллыбытын туһунан иһитиннэриилэр оҥоһуллубуттара. Ол эрээри, «Индустрия Севера» суруйарынан, мунньах тыгаһыннаахтык барбыт, саалаҕа олороччулар сорох салайааччылары сүгүн саҥардыбатахтар, оннооҕор бэйэлэрин истэриттэн тыл этээччилэри утарсо олорбуттар. Иги курдук, бастаан эйэ-дэмнээх мунньах салаллыбат курдук буолбут. Сорох-сорохтор забастовканы салгыыр туһунан тыл кэтэҕутэлээбиттэр.

«Индустрия Севера», тоҕо даҕаны биллэр «арахаттар баалларын, рабочайдар модьуйуулара сиэрдээхтэрин иһин, горнактарга киниэлэри таһынан куоракка тыһыынчанан ахсааннаах атын идэлээхтэр баалларын умнубаттарыгар баҕаран туран, уларыта түүн туһугар дьиҥ таһаарыылаах улэни кордоргэ ыытарбыта.

(«Индустрия Севера» хаһыат матырыйаалларынан).

✦ Учууталлар атырдьах ыйдаҕы сүбэ мунньахтарын көрсө ✦

ОСКУОЛА УУСТУК БОППУРУОСТАРА

Мин быйыл Чыаппараҕа тахса сылдьан орто оскуола завуһа Мария Трофимовна Ефимова тэрийиитинэн учууталлары кытта көрсэн оҕолору үөрэтии, иитии билиҥги үүстүк боппуруостарыгар кэпсэтиннэм.

Бастатан туран, кэнники сылларга нэһилиэк, ордук совхоз, отделение салалталарын, специалистар артуэриттэн оскуолаҕа болҕомто мелтаабүтүн бэлиэтиэхтээх наада. Дьиҥэр, совхоз сарсыҥҥы улэһиттэрэ бүгүн оскуола паартатыгар олороллор. Кинилэри ыра эрдэхтэриттэн совхоз улэтигэр үөйүдэхха, производствоны кытта сиһилии билиһиннэрдэхха эрэ производствоҕа эргичиҥ бэлэмнээх кадрдар үүнэн тахсыахтара. Ол эрээри, учууталлар этэллэриэн, биһиги салайааччылабыт, специалистабыт хотонтон хаар түһэриитэ, сыбах сыбааһына, ыраастаһын, уо. д. а. курдук быстах улэлэр тиэрэтэхтэриэ эрэ оскуоланы саныыллар. Иги—күннэҕиэн эрэ олоруу көстүүтэ. Биилигин совхоз оскуоланы кытта сибээстээхтик улэлиирэ, бэйэтин рабочайдарын иитэргэ барыы артыгын кыттара, комсомольскэ оскуола реформатын сүрүн көрдөбүлүнэн буолла. Оны совхозтар салалталара, партийнай, профсоюзнай, комсомольскай тэриллэлэрэ хайаатар да ойдуохтэрин наада.

Чыаппара оскуолатыгар сылын аайы, үп-харчы суох ааттыран, быстах даҕаны, капитальнай даҕаны ремонтуоннэр ситэ ыытыллыыбыттар. «Быйыл эмиэ ыраатаҥ кэстубэккэ түннүктэрбитин эрэ ыраастаан баран бүттүбүт, үгүс улэни ыытыахтаахпыт мас, хаптаһын, шифер суохтарыттан атахтанна»,—диэн учууталлар хом саныыларын эттиилэр. Иитиэр система эмиэ үгүс чаастары, матырыйаалы эрэйэр эбит.

Оскуоланы кэрийэн көрдэхха, кырдьык, улахан корпус эргэрбит, муостата эмэхтийбит, кырыыһыта алдьанан уу-хаар иҥардат аҥар буолбут, үрдүн дакка биллэрдик чараах-ааабыт. Ол иһин оскуола кыһынын тымныйар эбит. Манна оскуола коллектива бүттүүн турунан былаанныах үлэни ыыттарына табыллыыһы. Бу үлэтэн, ордук матырыйаалы булан биэриэттэн, сельскэй Совет исполкома, «Мугудай» совхоз, Чыаппара отделениятын салалталара туора туран хаалыа суохтаахтар. Мин саныаабар, оройуон оскуолаларе кыстыкка бэлэмнэрин нуруот үөрэҕириитин оройуоннаҕы отдела кытаанах хонтруруолга ылан, рейдэлэри оҥорон, хамсаһыны таһаарыан наада. Толоон аҕыс ыраастаах оскуолатыгар эмиэ маннык уустук балаһыанньа үөскээтэ.

Аны Чыаппара спортивнай саалатын улэтигэр-хамнаһыгар тохтуохпун баҕарабын. Спортивнай саала оҕолор туоларыгар ситэтэ суох улэлиирин, үгүстүк хатанан турарын, оскуола улэһиттэрэ улахан сүүрүгүрүү эрэ кэнниттэн көҥүллэтэллэрин туһунан үгүстэр этэллэр. Биһиги ыччаттарбыт эт-хаан ортуҥун быһалларыгар-хаталларыгар спортивнай саала оруолун иҥин директора Ю. Б. Борисов ойдуур кэмэ кэлбэтэ дуо?

Бу сааланы Бахсы аҕыс ыраастаах, орто оскуолалардаан үөрэнээччилэрин спортивнай туһулгэлэриэн оҥоруохха, иһин-таһын кэрэ кэстүүлээх, оҕону-ыччаты ыгыра турар гына киэркэтиэхха.

Биилигин совхоз отделениелара, отделение иҥиэҕи бары подразделениелар хаһаайыстыбанай аҕаарыга киирэннэр, үөрэнээччилэр улэ булаллара, производствоҕа кытталлара ыраан иҥэр. Итиннэн сибээстээн оҕолору совхоз улэтиттэн-хамнаһыттан арыллаан хаалларбат иннинэн кинилэри улэҕэ кытыннарар сага ньымалары толкуйдуохха.

Биһиги оройуоммут оскуолаларын материальнай базалара биллэ эргэрдилэр. Оскуолалар бары тутуллубуттара ыраатта, үгүстэр уларыйар кэмэрэ кэллэ. Таас ааннаныан нэһилиэк ахсын сага оскуолалар туулларын сэдэлыыр кэм тиэрэтэ. Итини сэргэ учууталлар олорор дьиэлэрин, интернаттары тутууну киэҥник ыытыахха.

В. ЛЫТКИН,
РСФСР норуотун үөрэҕириитин туйгуна.

✦ Кадр боппуруоһугар—болҕомтону ✦

Содуллаах сарбыйыы

ССКП XXVII съезһин ууруахтарынан салайтаран совхозтар экономикаларын туһсарыыга, научнай-техническэй прогресс соруктарын быһаарыыга миэстэлэргэ производство технологтарын оруола улахан. Хаһаайыннаах биһирэнэн эрэр сахга ньымаларын опохтоохун, үлэ технологиятыгар саганы-бастыҥы киллэрии специалистартан, кинилэр миэстэҕэ үлэни хайдах тэрийэлляриттэн быһаччы тутулуктаах. Онуоха совхозтар салалталара специалистарга үлэлиргэ барыы усулуобуйаны оҥоруохтаахтар, кыах биэриэхтээхтэр. Зоотехниктар уонна ат-улаһыттар сүөһү китиитин кэскилин түстүүр үрдүк аналлаахтар. Маннык аналы чопчу ейдээн киниллэр ыытар туһаах үлэлэрин наука уонна бастыҥ опыт сахга көрдөбүллэригэр сөп түбэһиннэрэн тэрийиллэрэ эти, үүтү дэлэтиигэ сүрүн хамсаатар күүһүнэн буолуохтаах. Ол гынан баран биһиги ороҕуоммутугар салайаччылар да, специалистар да үксүн ейилҕа ыарахаттарыгар үтүрүттэрдэхпит аатыран, племенной уонна селекционнай үлэлэр кэскиллэригэр улахан болҕомтону уурбаттар. Аны билигин хаһаайыннаахын сахга ньыматыгар киирдибит, салалтаны судургутутабыт, экономия оҥоробут диэн аатаан үүс специалистар, ол иһигэр искусственнай сиэмэлээһини тэрийэр инструктордар, селекционер-зоотехниктар, племенной үлэ работниктарын, мелиоратордар, үүс ветеринарнай үлэһиттэр, бэл, кылаабынай зоотехник штаттарын сарбыйдылар. Оттон арендалаһан үлэлээһин ньыматыгар киирбит хаһаайыстыбаларга специалистар үлэлэрин салгыыр курдук тэрээһин ыытыллыбата. Анал үөрэҕэ, бэлэмэ суох үүс арендатор түс бэйэтэ оҥу ыайар кыаҕа суох. Онон специалистар үөкүнэн сүүрбэнэн сыл сыралаһан ыыппыт үлэлэрэ, учуоттара таах хаалла. Холобур, «Мыҥдаҕаайы» уонна Эрилик Эристикин аатынан совхозтартан уратыларга селекционер-зоотехник штатын сарбыйа охсубуттара. Племлабораннары Карл Маркс аатынан, «Чурапчы», Эрилик Эристикин аатынан, «Мыҥдаҕаайы» совхозтарга суох оҥорбуттара. Маннык «сүһэл» дьаһаныы түмүктэригэр магнайгы сүүһэх зоотехническай учуот, сүөһү фактическай бородууксуйаны бизнеситкин быһаарыы курдук тутаах боппуруостар дьаалеларынан үһүннэрылыннылар.

Ороҕуон бары совхозтарыгар кэлин сылларга кикн уобаластартан уонна республика атын ороҕуоннарыттан 500-чэ үрдүк нылаастаах боруода хааннаах сүөһүлэр ыарахан сыанаҕа атыылаһыллыыбыттара. Хомойуох иһин, бу сүөһүлэртэн Эрилик Эристикин аатынан совхоз Хадаардааҕы отделениета (управляющай П. П. Тарасов) үрдүк бородууксуйаны кыайан ылбата. Субуруускай аатынан совхоз Болтоготоотоо отделениетын (управляющай В. М. Монастырев) үгүс боруода сүөһүлэрэ көнньүнэн өлүүлэр. Ити чахчылар миэстэлэргэ племенной уонна селекционнай үлэлэргэ суоҕа үүрүллубатын дьэҥкэтик көрдөриллэр.

Штаты сарбыйыы кэннитэн сүөһү китиитигэр хаалбыт аҕыйах ахсааннаах специалистар, зоотехниктар бириигэдьиирдэр кемеленнеччүлэриигэр кубулутуллан күннэтэ ирдэниллэр сводкалары, оперативнай даннайдары, ыспараапкалары оҥоруурга күннэрин барыыллар. Сорох сирдэргэ спеціалистар, бэл, үлэһит эйэ тиийбэт буолан, ыанныксыттыыллар. Маны совхозтар директордара, ороҕуон да салалтата аҥардас племотдел кыһаҕатын курдук көрөллөр, көдьүүстээх намыһах оҥорботтор. Түмүгэр ороҕуоҥа сүөһү китиитин культурата, сайдыыта биир сиргэ тэпсэҥниир.

Билигин «Чурапчы» совхоз отделениелара искусственнай сиэмэлээһиннэн аккаастанан, оҕуска кэстүүр. Маныаха совхоз, отделение салайаччылара тэрээһини кыайбакка гынан баран искусственнай сиэмэлээһин көдьүүһэ суоҕун курдук ойдобулу үөскэтэ сатаабыннара киһини дьиктиргэтэр. Ханна искусственнай сиэмэлээһин үлэтэ үчүгэйдик тэриллэр сиригэр түмүк ситиһиллэрин техник-осеменатордар Эрилик Эристикин аатынан совхозтан А. И. Сергеева, И. К. Лукина, «Мыҥдаҕаайы» совхозтан Л. И. Макарова, «Чурапчы» совхозтан П. И. Сивцева уо. д. а. итэҕэтиилэахтик дакаастаабыттара.

Оҕустарга көһүү түмүгэр ынахтар үүһүүр органнара сыстыганнаах ыарыыларынан (баланит, трихомоноз, вагинит, о. д. а.) сутуллуулара өссө маассабайдыан сап. Ороҕуоҥа үксүн көкүл саптарыыга сылдьар сүөһүлэргэ бу ыарыылар тэнийдилэр. Маннык ыарыылары тумнар биир түргэн суолунан искусственнай сиэмэлээһиҥҥэ бары бүттүүн киирии буолар.

Аҥыстыт сыл түмүгүнэн 2353 ынах учуоттаммыытын 520-тэ 1500 кг үүтү ыыйан биэрбэтэ быһаарыллыыбыта. Ороҕуон үрдүнэн 284 ыанныксыкка түмүк таһаарыллыыбытыттан 12-лэрэ 1000 кг үүтү кыайан ыаҕаттылар. 282 ынах 12 саастарыттан үөһээ саастаах. Оттон ороҕуон 6500 ынаҕын барытын анализтаатахха, төһөлөөх туһата суох ынах баара буолуой?

Магнайгы сүүһэх зоотехническай үлэлэри ыытыахтаах племлабораннары, зоотехниктары сарбыйыы түмүгэр совхозтарга сүөһүнү ахсаанынан эрэ көрөн иитии балаһыанньата үөскээтэ. Бу ороҕуон экономикатыгар кэлин оҥоруммат охсууну оҥоруо, суоҕадуо?

Мин санаабар, инникитин арендаҕа киирбит сүөһү китиитин, тыа хаһаайыстыбатын атын да салааларын коллективтэрин науканы кытта ыкса сибээстиир наада. Билигин биһиэхэ тэриллэр аренда совхоз иитэриэхтээхтэрин көрбөккө эрэ үксүн дьон интэриэһин эрэ көрөр курдук балаһыанньалаах. Ол да иһин биир аанньа урут племенной үлэ барар совхозтарыгар бу үлэлэр тохтотуллан эрэллэр.

Совхозтарга маннык балаһыанньаны хаһыорор иниттэн специалистары сөптөөхтүк аттаран туруоруу, кинилэр көдьүүстээх үлэни ыыталлыыллар бары кыахтары үөскэтэри наадалаабыннан хаҕабын.

С. БАРАШКОВА,
ОАПХ племенной үлэҕэ отделын начальника.

Ыаллыы ороҕуоҥа

СОВХОЗ АГРОФИРМА БУОЛЛА

Биһиги Петр Алексеев аатынан совхозпут (Алексеевскай ороҕуон) XI пятилетка сылларыгар государствоҕа туттарыллар сүөһү орто ыйаанына намыһаҕар элбэхтик сэмэлэммита. 1985 сыллаахха ити сыыппара совхозка 274 кг тэҥнэспита. Оттон 1988 сыллаахха 308 кг буолбута. Эти соҕотоҕолкалаанынна ордук үчүгэй түмүгү Хара Алдан отделениета ситистэ. Аҥыстыт үс сылларга бу отделениеҕа биир сүөһү орто ыйаанына 81 кг, оттон Уус-Таатта отделениетыгар 65 кг улаатта. Бу отделениелларга тэҥнээтэхха, Баайаҕа отделениетыгар үүнүү 13 эрэ кг, Иннь гынан отделение ыччат сүөһүнү төлөһүтээччилэрэ совхоз орто көрдөрүүтүн ситиһэ иликтэр. Сылгыны государствоҕа туттарар орто ыйаанымыт кэлин үс сылларга 42 кг улаатта.

XI пятилетка тиһэх сылларын кытта тэҥнээтэхпитинэ совхозка биир фуражнай ынахтан үүтү ыыһын 123 кг улаатта. Ити иһигэр Хара алданнар 456 кг, Баайаҕалар 271 кг элбэх үүтү ыаттылар. Ол эрээри билигин даҕаны сүөһү китиитин бу боччумнаах салаатыгар хаалыыбыт улахан. Ол курдук, Уус-Таатта отделениета 1986 с. биирдии фуражнай ынахтан 1687 кг үүтү ыаабыта. Аҥыстыт сыллаахха бу көрдөрүү баара-суоҕа 1428 кг тэҥнэһэн, ыамнарын 259 кг аччаттылар. Оттон Уолба отделениетыгар совхоз орто көрдөрүүтүттэн 39 кг намыһах үүтү ыаабыттара.

Сүөһүттэн ыыллар бородууксуйаны үрдэтиигэ, хаачыстыбатын туһсарыыга совхозка балачча былааннаах үлэ ыытылаар. Кэлин үс сылга барыта 1447, ол иһигэр Уус-Тааттаҕа 471, Баайаҕаҕа 626, Уолбаҕа 200, Хара Алдаҥҥа 150 гектар сир туһсарыллан оҥоһуллуна. 1988 с. аҥардас сиилэстээһиҥҥэ ананан үүнэриллэр куох маасса иэнэ 750 гектарга тиийбитэ. Биир гектартан ортотунан 106 центнер куох маасса быһыллан, 7027 тонна сиилэс үгүллубута. Совхозка элбэх сыллараах от сиэмэтин хомуйуу аҥыстыт сыллаахха 7 тоннаҕа тиийбитэ.

Сир быйаҥын үрдэтиигэ олохтоох уоҕурдуу саллааһын ходуһаларга уонна бааһыналарга киллэриигэ совхоз бэйэтин күүһүнэн аналлаах этэрээт үлэлиир. Этэрээт барыта 7007 тонна органическай уоҕурдууну 2668 гектар сиргэ киллэрдэ.

Быйылгыттан саҕаламаан Баайаҕаттан ураты икки отделениеҕа токоруллубут сиэмэнэн буоһатыыга пууннар үлэлээн эрэлэр. Атыыр оҕустар саставтара саҥардылынна, эбии түөрт оҕус Верхоянскайтан, биир оҕус Якутскайтан аҕалылыннылар. Ууһатыыга хаалар тыһаҕастар хыһынын уонна сайынын туспа тутуллан иитиллэр буолуулара олохтонно. Государствоҕа туттарыллар сүөһүлэри интенсивнай ньыманан иитии уонна күүһүнү түмүктүүр уоҕуу бары отделениеларга тэриллиннэ.

1988 с. иккис аҥарыттан үүтү переработкалааһыны совхоз бэйэтигэр ылан үлэлиир. Икки үүтү тутар уонна переработкалыыр пууннар үлэҕэ киирдилэр, биир ситэриллэ илик. Быйыл эт переработкатын эмиэ бэйэбитигэр ылыахпыт, аналлаах маҕаһыын аһыахпыт. От ыйын 1 күнүттэн биһиги совхозпут Петр Алексеев аатынан агрофирма диэн уларытылынна.

Сүөһү иитиитигэр материальнай базаны хаҥатыыга сыллата кырата суох үлэ ыытыллар. Аҥыстыт пятилетка сылларыгар барыта 2 мил. 311 тыс. солк. суумалаах биэс хотон, үс сүөсүһүттэр дьиэлэрэ үлэҕэ киллэрилиннэ. Өрдөөбүгэ быраҕылыыбыт Хара Алдан отделениетыгар Дьаҥкыдаайы, Уус-Таатта отделениетыгар Һнөхсыт сайылыктарын чөлүгэр түһэрии быһаарылынна.

Онон инникитин мелиоративнай үлэлиирбитигэр ханнык да объективнай уонна субъективнай бириччиннэлэр суохтар. Бары практическай ыытар үлэлэрбит түмүктэрдээх буолалларыгар кыһаныахпыт уонна бары үлэ салааларыгар хаачыстыбаннай көрдөрүүлэри туһсаарта ис ыыхтары толору туһаныахтаахпыт. Маныаха ханнык бөдөҥ итэҕэстэр баалларый?

Бастатан туран, сүөһү кытарааһына туоратыллыыбат. Пятилетка үс сылыгар төрөөбүт ылыы 105 көбөнэн эрэ үүнэн. Балайда үчүгэй көрдөрүүнү 1986 с. ситиспиппит. Ити сыл 1741 ынах төрөөбүтэ. Онон 1985 с. кытта тэҥнэтэхха, 183 нөҥүөннэн элбэҕи ылбыппыт. Кэлин икки сылга бу ситиһии чиҥэтиллибэтэ. Маныаха Баайаҕа уонна Уус-Таатта отделениелара ордук мөлтөхтүк үлэлээтилэр. Баайаҕаҕа 1985 с. искусственнай сиэмэлээһин көрдөрүүтэ намтаата. Бу итэҕэстэр түмүктэригэр совхозка 406 тыс. солк. суумалаах дохуот ситэ ылыллыбата.

Ынах сүөһү туһата суох өлүүтэ аччаабат. Пятилетка аҥыстыт сылларыгар ынах сүөһү, сылгы көнньүнэн өлүүтүттэн харчытыгар таһаардахха 185 тыс. 749 солк. хоромньуну сүктүбут. Онон сүөһү көнньүнэн өлүүтүн аччатыы биһиги иннинэ үлэбит туһсуутун резервтиэн буолуохтаах. Үүт хаачыстыбатын туһсарыыга эмиэ былааннаахтык үлэлиирбит наада. Аҥыстыт сылларааха үүпүт 58 бырыһыана эрэ бастаны суоттааҕынан барбыта. Ити 1985 с. көрдөрүүтэн 38,8 бырыһыанынан аҕыйах.

Бородууксуйа себестоимоһын намтатыы ситиһиллибэт. Тотторуттук, сорох көрүнэргэ улаатан иһэр. Ордук ыарахан сыаналаах үүтү Уус-Таатта, эти Хара Алдан отделениелара оҥороллор.

Бинир үлэһит оҥорон таһаарыыта 3 бырыһыан аччаата. Бинир үлэһит орто хамнаһа 290 солк. улаатан 4 тыс. 49 солк. тэҥнэстэ, эбэтэр хамнас 8 бырыһыанынан улаатта. Маныаха сүрүн бириччиннэхэн бинир үлэһит сылга 307 күн үлэлиирин оннугар 256 күн үлэлээбитэ буолар. Өскөтүн былааннаах үлэ күнэ толору туһаныалыыбыта буоллар, бинир үлэһит оҥорон таһаарыыта 906 солк., үрдүк буолуох этэ.

Тиһэҕэр, биһиги болҕомтобутун тэрээһиммитин эрэйэр атын боппуруоһунан экономическай тоҥүүлэр, чуолаан аренда, сквозной бэдэрээт, дьиэ-кэргэн бэдэрээтэ, буоллар. Билигин бастайаннай рабочайдар 32, сүөһү аһылыгын бэлэмниир үлэһиттэри киллэрэн туран 67 бырыһыаннаҥа сөпкө ньыманан хабылыннылар. Билигин даҕаны ыаах сүөһү үлэтин—4, сылгы иитиитин—2 подразделениелара арендаҕа киирэ иликтэр.

Биһиэхэ толору хаһаайыстыбаннай ахсаанҥа киирэ баран хас биирдии специалист бэйэтин салайар подразделениетыгар аҕаҕа суоттаан үлэлээһиҥэ биһигин даҕаны толору ситиһиллэ илик. Экономическай уҥуохтар көдьүүстэрэ намыһах. Ороскуоттары хонтуруоллааһыҥа чековай система сигэтэ суох үлэлиир.

Онон үөһээ бэлиэтэммиттэргэ олоҕуран, саҥа тэриллибит агрофирма хас биирдии рабочайа орто звено кадрдара, кылаабынай специалистара бары үлэбит хаачыстыбаннай көрдөрүүлэрин быһаарар сүрүн салаалэрбитигэр баар итэҕэстэри туоратыыбыт—бүгүнү тирэҕэн турар сорунпут.

О. ГРИГОРЬЕВА,
агрофирма кылаабынай бухгалтера.
(«Коммунист» хаһыаттан).

✦ Фотонан сэмэлээһин ✦

ТҮҺЭЭБИТТЭҔИ ДОЙДУ

Манна көрөр дьиэҕит ханнык даҕаны историческай паамятынньык буолбатах. Бу—«Мугудай» совхоз Телейдээбү отделениетын Укуохтар сайылык ыанныксыттара олорор дьиэлэрэ. Дьиэ иһигэр киирдэхпэ, эмиэ итиитэн соччо ордуга суох хартыына. Муоста элэмэтэ кыраска диэни билбэтэҕэ ыраппыт, эргэ оһоҕо тохтон бүппүт. Барбах оҥоһор былыргы түннүктэрдээҕэ күн сырдыга киирбэт буолан ыанныксыттар мэлдьи кэриэтэ хаҥаҕа харбыалаһаллар. Чаампыта адьас сиҥнэрэ эрэ хаалбыт. Сайылык былыр колхоз саҕаттан турар. Ол кэмтэн баччаҥҥа диэри ханнык даҕаны тутуу ыытыллыбатах. Өссө титиигги көрөргут буоллар! Ыһыллан-төбүллэн, айгыраан-ньыдьыраан титиих бөҕө. Түһээбиттээҕэ дойду диэххэ сөп. Муостата бүттэтэ суох үлтүрүйэн, мастара куөрэ-лаҥкы барбыттар. Хайдах манна ынаҕы киллэрэн, уоскутан ыылларын сатаан санаабакын. Ыанныксыттар кэпсиилэриэхэн, тыал да курдаттыы үрэр, ардах биир оннук тохтор.

Итиннник кирдээх-хохтоох, тымныы сиргэ үлэлээһин үүт хаачыстыбатыгар эрэ буолбакка, үлэһиттэр дорообуйаларыгар, үлэлиир-хамсыыр настроениелларыгар даҕаны охсоро саарбаҕа суох.

Ити да буоллар үлэ дьоно санааларын түһэрбэттэр эбит. Биһиги сылдьар кэммитигэр ферма түөрт ыанныксыта уоппускаҕа барбыт, кинилэри солбуйа биэс оскуола оҕото тахсыбыт.

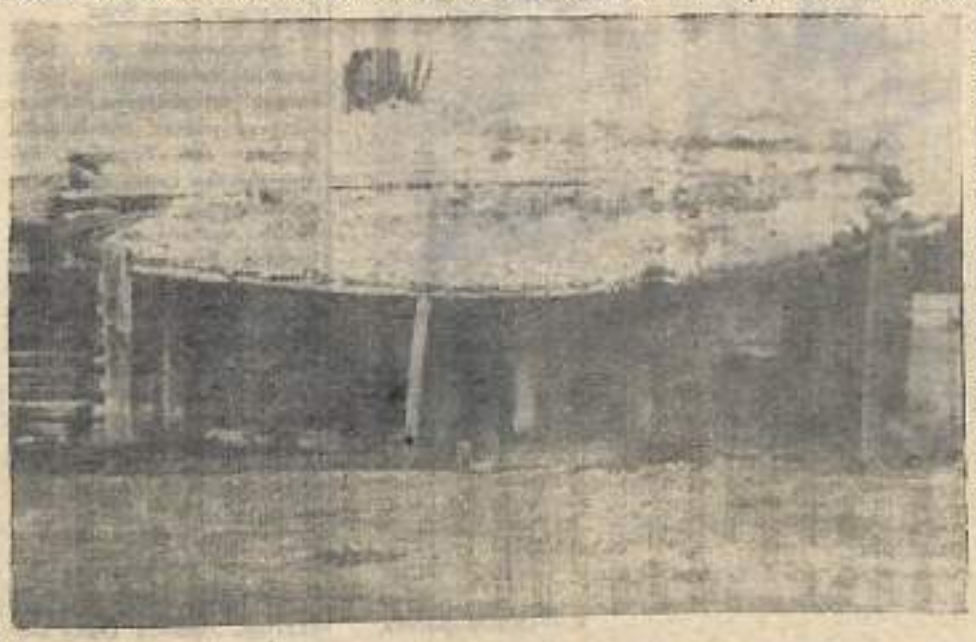

Коллектив хас биирдии фуражнай ынахтан 1041 кг оннугар 1150 кг үүтү ылан, сыллааҕы былаанын үүнэриэн толорон иһэр.

Оттон үсүлуобуйалара—көрөргут, истибиккит курдук сүрдээх.

Бородууксуйаны оҥорор үлэһиттэрбит үлэлиир, олорор үсүлуобуйаларын хаачыйыы—бастаны сорук.

Б. ПАВЛОВ фотота,
хаһыат анал. корр.

СҮҮРБЭ СЫЛ САА УОҺУГАР

Өскөтүн нэдэҥ нэлэрин үһүннүк күүтэр буоллахтына, киһи кэлиитэ киһи чуоскотын сымнатар. Өскөтүн маннык күүтүү эн олоҕуг бүтүннүүтүн тухары саҕаҕынан барар буоллаҕына, киһи күттэнэр чувствиотын сүтэрэр. Күттаныы күннэҕи олох сиэригэр кубулуйар. Мин Белфаска—Ольстер административнай киниигэр сылдьар кэммэр Хотугу Ирландия бинир эдэр олохтоохо миэхэ итинник эппиитэҕэ.

Билигин мин өйбөр иккі тыллар күөрэйэн кэлаллэр. Кэпсэппит киһим 20 саастааҕа. Ол аата, кини уонна киник кэлүөнэтин бүтүннүүтүн олоҕо куруук нэдэҥин кэтэнин быһыытыгар-майгытыгар барбыта. 1969 сыл атырдьах ыйыгар Англия сэриилэрин бастаны подразделениелара Ольстерга провинцияҕа «бэрэҥдэҥи олохтуу» диэн киирбиттэрэ.

Оччолорго, 20 сыл анараа өртүгэр, Лондон бу хардыыта өйдөнүллэр курдук этэ: Ольстер иккі национальнай религиознай — католическай, протестантскай общиналарын иккі ардыларыгар быһыымнаах-майгытыгар уустук этэ, бу иирсээн аһаҕастык өлөрсүүгэ кубулуйар кыахтааҕа. Итинник усулуобуйаҕа Лондон политиктара остоһор эрүттэрин уоскутар сыалдаах маннык регулярнай армия бөдөҥ күүстэрин киллэрбиттэрэ. Киниилэр саваалларыгар саплаатар католическай итэҕэллээх ааттаах дьоннор бырааптарын иһин хамсааһыны хонтуруолга ылыахтаахтара. Оны таһыгын бу дьаһан бастаҕын түһүнан Лондон киһи барыта истэр гына биллэрбитэ.

Ольстерга 20 сыл устата туох улаҕыйыы тэҕиста? Дьиҥэр, туок да суох. Гражданскай сэриилэр бастах кэриилэрэ провинция олоҕор бастайаннай чахчыга кубулуйда. Киһи бырааҕын уопсай ылыныллыбыт нормаларын уонна суут принциптэрин кэһэр киллэриллибит бастах сокуоннар өссө ордук ыырыктаах буоллулар. Лондонтан быһаччы салайыы режимэ бигэргэтиллиннэ. Экономика сатарыйыыта саҕаҕынан барда: Ольстер үлэтэ суох буоллуу, дьадайыы, олорор дьиэ-уот проблемата сытыырхайыытын таһымынан Великобритания рекордсмена. Ольстерга католик буолан тороохтохтүн, протестант бинир дойдулааччыларыгар үлэтэ суох хаалларга кыаҕын иккі төгүл улаатыра официальнайдык билиниллэн турар. Бырааба суох буолуу уонна күүһүнэн өртөйүү быһыытыгар-майгытыгар террориэм чэчириэ сайынна. Бу терроризм идэтийбит, дириҥник кистэммит үгүс салаалардаах кистэлэҥ өчейкалардаах, бойобуой белохтордаах, сэрии сэбин булар уонна боевиктары бэлэмнэнэр каналлардаах. Бинир иккиннэх тэриллэ Ольстертан английскай сэриилэр бараллара уонна иккі Ирландиялар холбоһоллоруу ситиһэ сатыыр католическай бастах республиканскай армия аан дойду бинир саамай суоставах террористическай тэриллэтигэр кубулуйда. Киниэхэ протестантскай экстремистэр кистэлэҥ уонна кистэлэҥ ангардаах военизированнай белохторо утары туралларе.

Ити түмүгэ иһиннэ долгуттар. 20 сыл устата террор уонна күүһүнэн өртөйүү 3 тыһыынча хэриҥэ киһи олоҕун ылдьа барда. Бааһырбыттар, эмсэҕэлээбиттэр—уонуган тыһыынчалар. Политическай уонна религиознай матыыптарынан дэлби тэбиилэр, уоттааһыннар, дьиэҥэ саба түһүүлэр тохтооботтор.

Билигин Великобританияҕа ораас политическай таһымнарга бинир боппуруос үтүмнаахтык дуораһыйар: бу балаһыанньаттан тахсар суол баар дуо? Өйдөөхтүк мырыгалыыр политиктар онно бинрдик эппиэттиллэр: тахсар суола суох быһыымнаах диэн суох, политическай дьулуур эрэ наада. Проблеманы күүс өртүнэн быһаарыы тактиката бэйэтин үчүгэйинэн көрдөрбөтөҕүн бириэмэ дакаастаата. Кэнэҕэскитин даҕаны Ольстер проблемаларын армейскай винтовка сыалын быһыынан көрөр буоллахха, эйэ ситиһиллиэ суоҕа. Барыы интэриэстээх өрүттэр иккі ардыларыгар политическай кэпсэтиһиини ыытар наада. Оттон ол байыаннай-полицейскай режимы хотуур иликкэ уонна провинция олоҕун барыы эйгэлэрин демократизациялыы иликкэ кыаллыбат суох. Ол эрээри официальнай Лондон армейскай ыстыыктар уонна полицейскай дубинкалар тылларын остуол тула олорон кэпсэтиһиилэрдээҕэр эрэллээҕинэн уонна итэҕэтиилээҕинэн аҕаҕар.

Ол кэмнэ Хотугу Ирландияҕа күн сирин көрүөҕүттэн күүһүнэн өртөйүүгэ, надаанэ күүтүүгэ үөрэнэр уочараттаах кэлүөнэ үүнэн иһэр.

Аан дойду ТЕМАТЫГАР БЭСИЭДЭ

Редакция почтатыттан

ТИЙИММЭППИТ-ТҮГЭММЭППИТ СҮРДЭЭХ

Быйыл сайын ССРС народнай депутаттарын Съезһигэр уонна ол кэннигэр буолбут ССРС Верховнай Советын сессиятыгар норуот олоҕун туһугар хаһан да этиллибэтэх тыл-өс этиллэн, ылыллыбатах сокуоннар ылыллаллар, дьон-сэргэ чахчы саныыта кэтөҕүллүбүт кэмигэр олоробут. Барыта киһи туһугар, барыта киһи үйгүтүн туһугар диэн буолар.

Ол эрээри бэйэбит оройуоммутугар кэлэххэ, быйыл сайын даҕаны нэһилиэнньэни хаччыйыыга улахан итэҕэстэр таһаарылыннылар. Чэ, холобур, транспорт уматыгын ылан көрүөҕүк. Бензининэн быйылгы сайын курдук улаханнык быстарбыппытын киһи өссө өйдүүрэ үүстүк. Бу үлүгэрдээх от үлэтин үгэнигэр, бу үлүгэрдээх техника сүүрэр курааныгар кыһалҕабыт эрэ бензин буолан турар. Элбэх эрэй да буолла, хаарыаннаах диэн бириэмэ да сүтэрилиннэ. Бу аата туугуй? Хаһан үлэлиир заправкаҥый? Маныаха туох биричиинэ баар? Ол уонна чопчу ким буруйунан маннык тийдибит? Тоҕо нэһилиэнньэҕэ ким да оны быһаарен бизнэбэтий? Эбэтэр кыһын аҕалан кэтэх транспорты заправкалаары гыналлар дуу?

Ол-бу сурах-садьык тарҕаныытын иһитиннэхэ, ораас биричиинэ этиллэр. Күн дьыл буоллаҕына баран дьыл. Мин саныабар, нэһилиэнньэ тулуурдаҕын туһанан наһаалаһын баар буоллаҕына. Аны билигин толуонунан заправкалыыр буоллулар. Толуон буоллаҕына атыыламмат. Оччотугар хаһыыбыт — уорабыт дуо? Онуукка да күнэллибитэр бааллара буолуо. Онон, онно-манна сыбаабаска, сиэммэхэ турак, чопчу бу боппуруоска сыһыаннаах хамнас ылар салайааччы оройуон хаһыатынан быһааран бизэрэрин кэтэхэбин.

Бирдэ суруйбутча, иккис суол саныабын этэн ораастахпына сатаныыбы, Ааспыт өртүгэр Чурапчы сэлиэнньэтин уулуссаларын онорторор түһүнан туһата суох үгүс кэпсэтии, туруорсуу баҕа буолан кэллэ. Ол эрээри нүттүөнкэх, олохтоохтору чахчы астыннарар үлэ тэриллибэтэ. Саатар, Ярославскай, Комсомольскай, Ойуунускай, о. д. а. курдук обурҕу уулуссаларын көрүөх баара. Онноорор Ленин уулуссата умнуллар. Биллиппит эрэ Карл Маркс уулуссата. Эгинэ бэйэлээх техникалаах тэриллэ бөҕөлөөхпүт. Ол гынан баран суол оҥоһуутугар көмөлөспөттөрө, дьэ, кыһыылаах. Онуоха олохтоох былаас даҕаны эйэлэһэ быһыытыйда оноробун. Мин күн бүгүн асфальт кутуохха диэбэппин эҥ, муҥ саатар, кылгас сайынны кэмнэ киһилии сырыыны хаачыйар өрөмүөнү эрэйэбин. Мин эрэ буолуо дуо, элбэх киһи. Оны истэр баара биллибэт, эрэйбит саҕанар.

Н. КРИВОШАПКИН.

КИМ БЫҺААРАР?

Амма сельпотун Мыҥдаабайытааҕы остолобуойугар поваардыыбын. Быйыл саас уоппускабын ылан олордохпуна, оруобуна уунан таһаас кэлиитин саҕана, кордоһоннор иккиэ буолан поваардаабыппыт. Онно сэрсыэрдэ 8 чаастан киэһэ 7 чааска диэри үлэ буолара. Барыы үлэтин иккиэйэҕин толорбуппут. Хамнаспытын күнүгэ 11 чааһынан төлөөх буолбуттэрэ. Эти эттиирбит, муостаны, иһити сууйарбыт, дьиэни хомуйарбыт, килиэби бэйэбит аҕалынарбыт, күнүгэ иккитэ аһыллаҥыгар үгүс көрүнүөх аһы астыырбыт.

Таабыыга күнүгэ 11 чааһы суруйан нэрэт түһэрпит. Ону кылаабынай бухгалтер күннэҕибититтэн 5-тин чааһы сотон кэбиспит. Ону муодарҕаан ыйыталаһа сылдьыыбыппытын ким даҕаны чолкай быһаарыыны биэрбэтэ, барыы бэйэ-бэйэлэригэр сыҕайсаллар. Оттон биһиги 6-ааҕы эрэ чаас үлэлээбэтэхпит эбээт.

З. ПОПОВА,
повар.

ХАРЫСТАБЫЛЛААХТЫК СЫҺЫАННАҺЫАХХА

Самаан сайын барахсан ситэн-силгилээн, туспан ахан турар кэмэ. Ото-бурдуга нехтөөхтүк оро эсте, сирин аһа торолуйда. Онон турар-турбат үксэ ходуһа, бааһына, тыа-кыр ордуулаанна, техника арааһа сыҥыыстыы субулар. Ол сылдьан электрическэй уот, радио, телефон линиялара алаастары, сис тыалары, ораас маардары үгүүрдүү гардыллыбыттарын үгүстүк көрөр буолуохтаахтар. Хомойуох иһин, сорох бэрээдэгэ суох дьон техниканан остуолбалары түҥнэри көтүүлэрэ, киниилэр изолятортаастарын алдьатыылара тэхсытаныыр, ардыгар проводтарын быһан ылар түбэлтэлэрэ эмиэ баар.

Электрическэй уот таһа даҕаны туһалаҕын иһин, сатаан туттубатахха, туһамматахха улахан алдьархайы аҕалыан сөп. Холобур, линия быстан сиргэ тустэриэ киһи олоҕор уонна суоһугэ улахан кутталлаах. Өрт бардаҕына буруотуттан, баллон кыраана ситэ сабыллыбакка газ быыһылаатаҕына сытыттан биэн дьаһан ылаҕын. Оттон электрическэй провод быстан сытарын түбэһэ туспэтэххинэ көрбөккүн, билбэккин, сыта да суох. Дьэ ол иһин хас биирдии киһи электрическэй уот ситимнэрэ барар сирдэриэн олус болҕомтоохтук, сэрэхтээхтик сыалдьыах тустаахтар. Провод сиргэ сытар буоллаҕына, киһи 8—10 метртэн чугаһыа суохтаах, ол миэстэтин куруолаан бэлиэ оҥоруохтаах итиэннэ оройуоннааҕы сетевой участокка биллэриэхтээх.

Куйаас күннэр турааннар проводтар наһаа намылыйдылар. Онон итиннник ситимнэргэ 0,6—1,5 м ордук чугаһыа суохтаахтыт, онтон чугас буоллаҕына уонна обустарыахха сөп. Онуоха хотууру сүтэн иһэн ордук сэрэхтээх буолар наада. Аны аҕыйах хонугунан баһыыбаларга комбайннар тиэтиэһэ сүүрүохтэрэ, онуоха совхозтар туһаннаах үлэһиттэрэ электрическэй уот ситимнэриттэн сэрэхтээх буолуута хомуурга ыытаачыларга инструктаж биэрэллэрэ наада. Сельсоветтар исполкомнара уһаайбалары быһыыта линия зона тыттан көрдөнүллэр ырааҕы (тэйиччи буолуутун) тутуһуох тустаахтар. Ол иннитэн хас биирдии бөһүөлэк генеральнай былаанаах буолуутун ситиһиэхтэх.

Провод кэмнэлиэ быстыта, остуолбалар тоста, кэтэтэллүүлэрэ, изолятортаастар алдьаныылара таҕыстаҕына оройуоннааҕы сетевой участокка 21-531 №-дээх телефонка биллэрэргитигэр көрдөһөбүт.

Е. МАКАРОВ,
сетевой участок старшай маастара.

БИЛЛЭРИИЛЭР

«Чурапчы совхоз Сылаанааҕы отделениета суоһу көрүүтүгэр үлэһиттэргэ наадыйар. Атын сирдэртэн бу ый иһиэн кэлэччилэргэ туспа уһаайбалаах саҥа арбөлөт дьиэлэр бэриллиэхтэрэ. Олор хас биирдилэрэ хотоиноохтор, булуустаахтар, гаражтаахтар. Үлэҕэ киирбиттэр оҕолоро детсадынан хаачыллаллар. Суоһу, сибиинньэ киттиэн баҕалаахтарга дуогабарынан кэмэ оҥоһуллар.

Бэйиэ аадырыспыт: Уйун Куох бөх., отделение хонтуората. Тел.: 23-330, 23-385.

●

Чурапчытааҕы райпотребсоюз киин ыскылаатыгар нэһилиэнньэттэн 0,5 уонна 0,7 л истэх бытыылкалары тутуу саҕаланна. Үлэ чааһа эбиэттэн киэһэ 15 чаастан 17 чаасҥа диэри.

Иһиттэр ыраах уонна этиҥнэтэ суох буолуохтаахтар.

АДМИНИСТРАЦИЯ.

Күнду нийэбит, эбэбит, аймахпыт үлэ ветерана

ДУРАНОВА
Мария Евстафьевна

Уйун ыарахан ыарыы кэннитэн өлбүтүн, диринник курутуйан туран, иһитиннэрэбит.

Оҕолоро, сиэннэрэ, аймахтара.

Киһи уонна айылҕа

Барабыайдар

Үлэ ветерана Марфа Ильинична Турантаева сарсыарда эрдэ туран дьиэтин үрдүгэр уйа туттан оҕолорун бүөбэйдэһэр үс барабыайын кытта бодьуустаһа, ораастаан саҥара, ымманыйа сылдьара. Түгү гына сылдьарын ыйыппытыгар:

—Бу үс барабыайдаабым 15 оҕолоохтор, сыл ахсын кэлэн сымыаттыыллар. Оны иалларым оҕолоро рогатканан бултаһаллыыттан комуйэһэбин, аһатабын-сиэтэбин. Сиэннэрим чыычаахтара диэн «бүлчуттардыыны» дьаҕыллаһабын.

Марфа Ильинична эйэҕэстик сыһыаннаһарын билэнэр. Барабыайдар олох арестаттар эбит, сыл ахсын оҕолорун кончах гынан катүгэр уйа оҥостубуттар. Ол да иһин олбуордарын иһэ кычаах ораас саҥатынан туолар, оны кыракый сиэннэрэ ханан саҥалара, кордоох күлсүүлэрэ ситэрэн биэрэр.

Бука бары, Марфа Ильинична курдук, айылҕа күнду котордорун, кэрэ мэссүөнүн харыстыаҕыҥ, арааччыыаҕыҥ!

В. ЛЫТКИН.

Чыаллара.

Тоҕо улахаттар бытааараллар,
Самолету туталлар?
Биһиги кэтэрго бэлэммит,
Эбэбэр хаһан тийэбит?

Б. ПАВЛОВ фотота.

Редакторы солб. С. А. ПОПОВ.
НАШ АДРЕС: 678700, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 26 «а». ТЕЛЕФОНЫ: редактор—21-332, отделы—21-265, общий—21-505.

«САҢА ОЛОХ» («НОВАЯ ЖИЗНЬ») —орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета народных депутатов.
Газета издается на якутском языке, выходит по вторникам, четвергам и субботам.
Индекс газеты 54967. Объем—1 усл. печ. лист. Тираж—4157 экз.

№ ЗАКАЗА 97. Чурапчинская районная типография Госкомиздата ЯАССР, с. Чурапча, улица Карла Маркса, 26 «а»